

Bralec bo v knjigi tako našel nekatere novosti v uporabnosti GIS-ov, hkrati pa se bo lahko seznanil z zanimivimi rezultati, do katerih bi brez GIS-ov le s težka prišli. Vabimo vas, da si knjigo ogledate v tiskani ali jo prelistate digitalni obliki. Slednja je v celoti dostopna na spletni strani: <http://giam2.zrc-sazu.si/sites/default/files/9789612547141.pdf>. Več o ostalih knjigah iz knjižne zbirke GIS v Sloveniji pa najdete na spletnem naslovu: <http://zalozba.zrc-sazu.si/sl/publikacije/gis-v-sloveniji#v>, kjer so med drugim v celoti dostopne elektronske knjige od osme številke naprej.

Matija Zorn

Janez Nared, Nika Razpotnik Visković (urednika):

Upravljanje območij s kulturno dediščino

CAPACities 2

Ljubljana 2014: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 208 strani, ISBN 978-961-254-708-0

Janez Nared, Nika Razpotnik Visković (urednika):

Managing Cultural Heritage Sites in Southeastern Europe

Ljubljana 2014: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 128 strani, ISBN 978-961-254-707-3

Janez Nared, Nika Razpotnik Visković (urednika):

Izbrani primeri upravljanja območij s kulturno dediščino

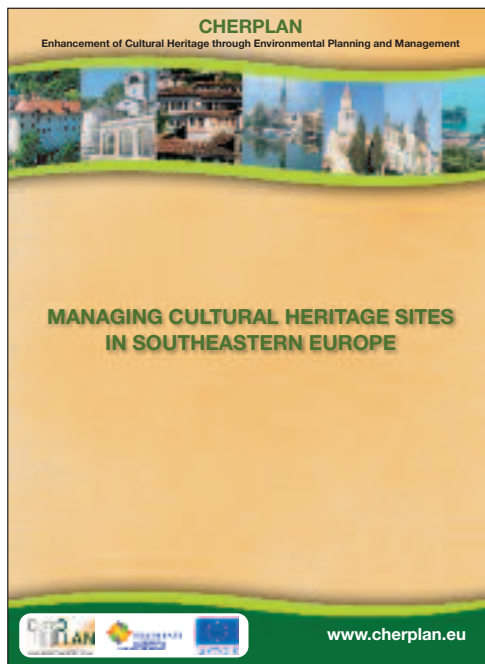
CAPACities 3

Ljubljana 2014: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 157 strani, ISBN 978-961-254-715-8

Vse tri monografije so nastale v okviru projekta CHERPLAN (*Enhancement of Cultural Heritage through Environmental Planning and Management*), ki je namenjen razvoju in uporabi okolju prijaznih pristopov ter novih tehnik v načrtovanju in upravljanju z zgodovinskimi urbanimi in ruralnimi naselji v Jugovzhodni Evropi.

Prva monografija z naslovom »Upravljanje območij s kulturno dediščino« obsega enaindvajset prispevkov petnajstih avtorjev iz Slovenije in tujine, v katerih so predstavljene teme, povezane z upravljanjem kulturne dediščine. Izhodišče prispevkov je, da je za učinkovito upravljanje območij kulturne dediščine ključnega pomena vključevanje deležnikov, še posebej lokalnega prebivalstva. V tako imenovanem participativnem pristopu so vrednote in ideje prebivalcev upoštevane ter uporabljene kot osnova za vključitev okoljskih vidikov v konvencionalen način upravljanja kulturne dediščine.

Uvodni prispevki govorijo o tipologiji dediščine, ohranjanju kulturne dediščine in vlogi ter smernicah UNESCO pri tem. Planerski del knjige predstavlja celovit, okoljski pristop k načrtovanju območij kulturne dediščine ter teme o vlogi in varstvu kulturne pokrajine, revitalizaciji starih mestnih jeder, obnavljanju zgodovinskih zgradb in središč ter obnovi zgodovinskih objektov z vidika gradbenih projektov in sistemov. Avtorji v nadaljevanju obravnavajo vlogo javno-zasebnega partnerstva pri zaščiti kulturne dediščine, razpravljajo o razvojnih potencialih kulturne dediščine in vlogi socialnega podjetništva pri njeni revitalizaciji, rabi dediščine na področju blagovnih znamk, trženju dediščine ter opozarjanjo na vlogo kulture in kulturne dediščine pri razvoju turizma na podeželju. V zadnjih petih prispevkih je predstavljena obravnava prometnih ureditev v območjih s kulturno dediščino, geoinformacijska podpora kulturni dediščini, upravljanje čezmejne in meddržavne kulturne dediščine, izpostavljene so naravne nesreče kot grožnja kulturni dediščini, zadnje poglavje pa govori o spremljanju in vrednotenju, dveh pomembnih sestavinah pri upravljanju s kulturno dediščino.

Druga monografija z naslovom *Managing Cultural Heritage Sites in Southeastern Europe* je vsebinsko nadaljevanje prejšnje; skupaj opozarjata na to, da ima kulturna dediščina pomembno vlogo pri razvoju območij, še posebej, če z njo ravnamo premišljeno in se zavedamo njenih razvojnih potencialov.

Poleg uvodnega dela monografijo sestavljajo štiri vsebinski sklopi devetindvajsetih domačih in tujih avtorjev. V knjigi je predstavljen osnovni okvir, ki sta ga na področju upravljanja območij s kulturno dediščino izoblikovala UNESCO in ICOMOS (*International Council on Monuments and Sites*). Najobsežnejši sklop obsega dvajset poglavij, kjer so predstavljene usmeritve za dvajset različnih izzivov upravljanja: pripravo načrta okoljskega planiranja, participativno načrtovanje, vodenje participativnega procesa, izzive z oskrbo z vodo, upravljanje z odpadno vodo in ravnanje z odpadki na območjih kulturne dediščine, celostno ohranjanje kulturne dediščine, revitalizacijo starih mestnih jeder, restavriranje zgodovinskih objektov, trajnostno upravljanje kulturne pokrajine, kulturno dediščino kot blagovno znamko, kulturno dediščino in pripravljenost na naravne nesreče, uporabo geoinformatike v upravljanju kulturne dediščine, trajnostni promet in kulturno dediščino, vlogo socialnega podjetništva pri oživiljanju kulturne dediščine, javno-zasebno partnerstvo na področju varstva kulturne dediščine, trženje kulturne dediščine, nosilnost, razvijanje odgovornega turizma na podeželju z uporabo lokalne kulture in kulturne dediščine ter spremljanje in vrednotenje pri upravljanju s kulturno dediščino. Vsak izziv je predstavljen z uvodom, nato sledijo priporočila in primeri dobrih praks, ki predstavljajo preverjena lokalna znanja.

Knjiga je dragocena pomoč upravljavcem območij s kulturno dediščino, saj s tehničnim znanjem in praktičnimi nasveti kaže, kako se odzvati v dani situaciji.

Tretja monografija »Izbrani primeri upravljanja območij s kulturno dediščino« vsebinsko zaključuje omenjeni monografiji. Dvanajst domačih in tujih avtorjev sistematično predstavi primere upravljanja območij kulturne dediščine. Prvo poglavje prinaša dediščino, ki je z območja Jugovzhodne Evrope uvrščena na UNESCO-v seznam svetovne dediščine, naslednji dve pa govorita o varovanju kulturne dediščine in medvladnem sodelovanju na področju varovanja kulturne dediščine v Jugovzhodni Evropi. Sledijo prispevki, ki govorijo o večplastnosti in večfunkcionalnosti kulturne dediščine ter škodi, ki so jo kulturni dediščini povzročili vojni spopadi.

Sledi posamična obravnava devetih primerov kulturne dediščine: Kotorja kot primera upravljanja s svetovno dediščino v Črni gori, Gamzigrada, spomenika, ki je bil na območju Srbije in Kosova kot zadnji uvrščen na UNESCO-v Seznam, Starogradskega polja kot primera dediščine podeželja, ki je poleg oblike ohranila tudi primarno vlogo – kmetovanje, Ohridske regije, mosta Mehmed paše Sokolovića, Nežiderskega jezera, Semmerinške železnice, ki je na UNESCO-vem seznamu kot prva gorska železnica na svetu, zunaj programskega območja Jugovzhodna Evropa pa sta obravnavana primera mesta Bilbao in Retijske železnice.

Vsebina knjige kaže na različne težave območij s kulturno dediščino in različne načine soočanja z le-timi. Ker je treba pri razvoju območij stalno skrbeti za ohranjanje celovitosti in pristnosti tamkajšnje dediščine, se je potrebno zavedati, da je treba ukrepe vedno prilagoditi okolju, v katerem jih izvajamo.

Območja s kulturno dediščino so za načrtovalce velik izziv, saj morajo ti poleg siceršnjih razvojnih dejavnikov upoštevati tudi priložnosti in omejitve, ki jih pri tem daje kulturna dediščina. Knjige projekta CHERPLAN bodo pri upravljanju tovrstnih območij koristen pripomoček, saj nudijo številne informacije o tem, kako te okoliščine upoštevati in kako dediščino čim bolj uporabiti za njihov trajnostni razvoj.

Mimi Urbanc